

ПРОСТИТЕ ГЛАГОЛСКИ ФОРМИ ВО НАСЛОВИТЕ ОД ЕЛЕКТРОНСКИТЕ МЕДИУМИ ВО РСМ

Виолета Јанушева, Марија Стојаноска

*Педагошки факултет,
Универзитет „Св. Климент Охридски“, Битола, РСМ*

Клучни зборови: прости глаголски форми, наслови, македонски јазик.

Апстракт: Овој труд ги истражува употребата и дистрибуцијата на простите нелични и лични глаголски форми во насловите на статиите во електронските медиуми во РСМ, преку што се согледуваат нивните морфолошки карактеристики во македонскиот јазик, но и сличностите и разликите, главно, со англискиот јазик. Примерокот го претставуваат 50 случајно избрани наслови од електронските медиуми во РСМ објавени на веб-страницата time.mk, а за анализа на податоците и за донесување заклучоци се употребува општиот квалитативен интерпретативен/индуктивен метод. Истражувачките резултати ја потврдуваат поретката употреба на заповедниот начин и ја нагласуваат улогата на глаголската именка во кондензација на информацијата, што е главна карактеристика на насловите, воопшто. Исто така, резултатите покажуваат дека сегашното време се употребува повеќе во своите вторични значења, за разлика од минатото определено свршено и несвршено време, кои се употребуваат во своите основни значења. Овие резултати укажуваат на тоа дека во однос на дистрибуцијата на простите глаголски форми, насловите во македонскиот јазик имаат сопствени карактеристики, но и одредени сличности со насловите во англискиот јазик.

THE SIMPLE VERB FORMS IN THE HEADLINES OF THE ELECTRONIC MEDIUMS IN THE RNM

Violeta Janusheva, Marija Stojanoska

*Faculty of Education,
University “Sv. Kliment Ohridski”, Bitola*

Key words: simple verb forms, headlines, Macedonian language

Abstract: This paper examines the usage and distribution of simple finite and non-finite verb forms in the headlines of articles in the electronic media in the RNM, in

order to identify their specific morphological features in the Macedonian language, as well as their similarities and differences with other world languages as well. The sample consists of 50 randomly chosen headlines on the web site time.mk, while data analysis and the findings are conducted with the use of the general qualitative interpretative/inductive method. The research results confirm the rare usage of imperative forms and the contribution of verbal nouns in condensation of information, which is the main feature of headlines. With reference to the finite verb forms, the results suggest the more frequent use of the second meanings of the present simple tense, unlike the most frequent use of the first meanings of the past definite tenses (imperfect and aorist). Correspondingly, besides their own specific feature, the headlines in the Macedonian language show similarities with headlines in the English language.

1. Вовед. Насловите се првото нешто што им паѓа в очи на читателите и од нивната формулација, во согласност со стандарднојазичната норма, должината, креативноста и инвентивноста, во голема мера, зависи дали читателот ќе продолжи да ја чита статијата или не (Тантуровска, 2010; Јанушева, 2019). Како и другите текстови што му припаѓаат на новинарскиот потстил на македонскиот јазик, и насловите имаат, првенствено, информативна функција, што значи дека тие носат одредена информација, но и дејствувачка функција што доаѓа до израз во намерата преку насловот да се привлечат голем број читатели и да се поттикнат тие на одредено дејствување (Минова-Ѓуркова, 2003; Тантуровска, 2010; Јанушева, 2019). Во однос на привлекувањето на вниманието, како што истакнуваат Минова-Ѓуркова (2003) и Груевски (2011), често се употребуваат средства што не се препорачуваат, како на пример, шокантни вести, правење сензација од неважна вест, извлекување реченици од контекст и сл., и средства што предизвикуваат страв и чувство на апатија и немоќ кај читателите. Според тоа, треба многу да се внимава што ќе се напише во една новинарска статија, но, во исто време, и кои јазични средства ќе се употребат за да се добие атрактивен и актуелен, а не застарен текст. Истото се однесува и на насловите. Со оглед на карактеристиките на насловите како кратки текстови со кои се кондензира информацијата, особено треба да се внимава на времето со кое е претставено глаголското дејство. Оттука, целта на трудот е да се истражат употребата и дистрибуцијата на простите нелични и лични глаголски форми во насловите на статиите во електронските медиуми во македонскиот јазик, а фактот дека тие не се истражувани досега го оправдува изборот на темата. Во исто време, ова истражување придонесува кон досегашните истражувања на оваа тема во другите јазици, но и кон збогатување на сознанијата за морфолошките карактеристики на новинарскиот потстил во македонскиот јазик, во однос на дистрибуцијата на глаголските времиња во насловите.

2. Поширок истражувачки контекст. Голем број истражувачи ги нагласуваат важноста на насловите, нивната информативна функција, како и улогата што ја имаат во јазичната економија (Халидеј – Halliday, 1985; Ван Дијк – Van Dijk, 1988; Бел – Bell, 1991; Вард – Ward, 2002; Кристал – Crystal, 2003; Дор – Dor, 2003; Алан – Allan, 2004; Котер – Cotter, 2010; Палтриџ – Paltridge, 2012). Тие сметаат дека насловот, всушност, претставува минијатурна приказна чија функција е, првенствено, да го информира читателот. Според нив, насловите имаат сопствена граматика, може да се сметаат за еден вид кратки текстови, а нивната основна карактеристика е да кажат повеќе со избор на помалку зборови. Тие се согласуваат дека читателот не ги чита сите статии, туку најчесто поминува со поглед преку насловите, а потоа одлучува што е она што го привлекло неговото внимание за да продолжи да чита понатаму. Кибл (Keeble, 1994: 156) укажува дека прецизноста претставува ефективна алатка за привлекување на вниманието на читателите да прочитаат одреден наслов, па затоа употребата на прецизни податоци го подобрува влијанието што насловот може да го има врз читателите. Кибл (1994) потенцира дека употребата на прецизни податоци укажува на уште една вредност што треба да се спомене кога станува збор за насловите, а тоа е употребата на цитати во насловот. Вард (Ward, 2002: 129–130) нагласува дека насловите треба да ја одразуваат перспективата на публиката, а Дор (Dor, 2003: 697–698) не се согласува со традиционалниот став дека насловот претставува резиме на приказната. Колоџи (Kolodzy, 2006: 196) тврди дека насловите треба да бидат содржајни, едноставни и информативни и во нив да се користи едноставен јазик, а Котер (Kotter, 2010: 146), пак, се согласува со Кибл (1994) и смета дека цитираните изрази ја зголемуваат неутралноста на изјавата на новинарот, па тој станува само гласник што пренесува одредена информација. Мое (Moe, 2014: 83) во своето истражување ја истакнува и важноста на изгледот на насловот, во смисла на големината на буквите, интерпункцијата, а на тоа внимание му посветува и Тантуровска (2010).

Морфолошките карактеристики на насловите се чест предмет на истражување на странските лингвисти. Најплодни се истражувањата што се однесуваат на англискиот јазик, а најчесто споменувани морфолошки карактеристики на насловите во него се: употреба на сегашно време за изразување на сегашни, минати и идни дејства, како и за изразување на хабитуалност; испуштање на определениот и на неопределениот член; испуштање на помошните глаголи *сум* и *има* и на други глаголски форми; испуштање на титулите, на заменките и на заменските зборови; употреба на поголем број именки – едните модификатори на другите; предавање на броевите со цифри;

испуштање на предлозите и улогата на сврзниците (Сван – Swan, 1996; Знаменскаја – Znamenskaya, 2004; Де Б. Кларк – De B. Clark, 2007; Веир – Weir, 2009; Чодурова – Chodurová, 2010; Шипошова – Šipošová, 2011; Исани – Isani, 2011; Меткалф – Metcalf, 2013; Мое – Мое, 2014; Зенг – Zheng, 2017). Кондензацијата на информацијата со употреба на поголем број именки во насловите без експлицитна глаголска форма е констатирана во истражувањата на Прашкова (Prášková, 2009) и на Чодурова (Chodurová, 2010), кои нагласуваат дека, во овој случај, тешко може да се определи времето во кое е употребена глаголската форма. Резултатите од истражувањето на Шипошова (Šipošová, 2011) покажуваат дека сегашното време има поголема фреквенција во однос на минатото, а според Бајбер и другите (Biber et al., 1994), сегашното време се употребува за минати, идни и хабитуални дејства за поживо да се претстават настаните. Шипошова (Šipošová, 2011: 221) ја нагласува и употребата на заповедни зборови, што е во спротивност со резултатите од истражувањето на Бајбер и другите (1999), кои тврдат дека поради непостоење на интеракција овие зборови многу ретко се појавуваат.

3. Методологија во истражувањето. Ова квалитативно истражување е описно и се однесува на простите глаголски форми (лични и нелични), а примерокот го претставуваат 50 случајно избрани наслови на статии од електронските медиуми објавени на веб-страницата на time.mk во 2021 и во 2022 г. Тоа значи дека примерокот е целен, во смисла на тоа што се определува за одредена цел (Линколн и Губа – Lincoln & Guba, 1985). При определување на примерокот, всушност, се врши и негова анализа (Корбин и Штраус – Corbin & Strauss, 1990), односно се индексираат единиците што се анализираат (Мејсон – Mason, 2002). За анализа на податоците и за донесување заклучоци уште се употребуваат и квалитативниот интерпретативен/индуктивен метод (Томас – Thomas, 2006; Кресвел – Creswell, 2009; Морс – Morse, 2011; Калке – Kahlke, 2014; Хардинг и Витхед – Harding & Whitehead, 2016) и постојаната споредба (Глејсер и Штраус – Glaser & Strauss, 1967).

4. Анализа, резултати и дискусија. Во продолжение, се претставуваат анализата на собраните податоци, резултатите и дискусијата.

4.1. Прости нелични глаголски форми¹

¹Во анализираниите наслови, глаголската л-форма и глаголската придавка не се употребуваат самостојно, па, оттука, тие не се разгледуваат во статијата.

4.1.1. Заповеден начин. Во своето основно значење да искаже директна заповед во 2л. еднина и множина (Конески, 2004: 416), заповедниот начин се забележува само во два од анализираните наслови: *Ласовска со ѝорака до Ковачевски: Заборави ѓи сѝрумичкиѝе финѝи и лаѝи* (kanal5.com.mk, 16.1.2022) и *Дневен хороской за 27 ноември: Оубеѝнувајѝе алкохол!* (Убавина и здравје, 27.11.2021). Првиот пример го потврдува видувањето на Кибл (1994) за тоа дека употребата на цитати во насловот влијае на неговата прецизност. Еден пример се однесува на целосното избледување на значењето на заповед (Конески, 2004: 417): *Фаниасѝичен ѝирик: Исфенирајѝе се дома како ѝрофесионалец за само неколку минуѝки!* (poraga.mk, 15.1.2022). Оттука, во анализираниот материјал, заповедниот начин во своето основно и во вторичните значења се употребува поретко, што се согласува со истражувањето на Бајбер и другите (1999), а е во спротивност со резултатите од истражувањето на Шпошова (2011). Неговата поретка употреба може да е резултат на тоа што, како што наведуваат Бајбер и другите (1999), всушност, не станува збор за вистинска интеракција.

4.1.2. Глаголска именка. Познато е дека глаголската именка се образува од несвршени глаголи со помош на наставката *-ње*, а многу ретко од свршени глаголи со наставката *-ние* (Конески, 2004: 449). Во анализираниот материјал, се забележуваат глаголски именки од несвршени глаголи, а само во еден пример глаголската именка е образувана од свршен глагол²: *Решението Македонија – Буѝарија ќе ѝаѝува во Брисел – „Неусѝех на ЕУ на Заѝаген Балкан, може да има драматични ѝоследици“* (21 ТВ, 20.2.2022). Во неколку од анализираните примери, глаголската именка се употребува за апстрактни поими (Конески, 2004: 450–451): *Зѝолемувањето на минималнаѝа ѝлаѝа уѝре на дневен рео ѝред ѝраѝенициѝе* (360степени, 9.2.2022); *Усема Хосни ново засилување на Еурофарм Пелисѝер* (Вечер, 13.2.2022); *Нагал би бил среќен со неѝовоѝо осѝварување, дури и ако Гоковиќ освои 25 ѝрофеи* (Спорт клуб, 14.2.2022); *Теаѝароѝ од Прилеп уѝре ќе одбележи 72 ѝодини ѝосѝоење* (Телма, 17.2.2022). Понатаму, анализираниот материјал покажува дека глаголската именка во два примери се употребува наместо личната глаголска форма (Конески, 2004: 450): *135 казни за брзо возење во еден ден* (Макфакс, 15.1.2022); *Сѝо санкции за брзо возење на ѝериѝоријаѝа на цела држава* (Сител, 21.1.2022), што се согласува со истражувањата за тоа дека се испуштаат глаголски форми во насловите во англискиот јазик. Во овие случаи, глаголската именка

²Во електронскиот Толковен речник на македонскиот јазик, *решение* се наведува како именка од среден род.

возење е придружена со предлогот *за* и може да се опише со изразот „за оние што брзо возат“. Имајќи предвид дека во првиот дел е изоставена личната глаголска форма што може да се предаде со сум конструкција: *најишани се или изречени се*, јасно е дека глаголската именка со предлогот ја заменува релативната дел-реченица. Според ова, може да се каже дека во насловите се употребува глаголската именка за кондензација на информацијата, а тоа е карактеристика специфична за насловите во македонскиот јазик. Кондензацијата на информацијата преку замена на релативната дел-реченица се забележува и во примерот: *Надал би бил среќен со неѓовиџо³осџварување, дури и ако Ѓоковиќ освои 25 џрофеи* (Спорт клуб, 14.2.2022). Карактеристика на наведените наслови во кои нема експлицитна глаголска форма е и тоа што, за разлика од резултатите на Прашкова (2009) и на Чодурова (2010), според кои тешко се определува времето на глаголската форма, при нивна реконструкција во реченица најчесто може да се определи времето во кое се јавува глаголската форма, но може да има колебање во однос на значењето (основно или вторично) на глаголската форма за која станува збор. На пример, *135 казни за брзо возење во еден ден = 135 казни за оние ишџо брзо возаџ во еден ден*, што покажува дека станува збор за вторичното значење минатост на сегашно време.

4.1.3. Глаголски прилог. Од простите нелични глаголски форми, глаголскиот прилог што се образува од несвршени глаголи најретко се употребува во насловите во електронските медиуми. Во анализираните примери, глаголскиот прилог се среќава само во еден пример: *Марширајќи во чекор џроџив Босна* (DW, 15.1.2022). Како што истакнува (Конески, 2004: 447), глаголскиот прилог не може да се употреби самостојно во реченица зашто треба да има уште едно дејство претставено со личноглаголска форма што ќе се одвива паралелно или едновремено со дејството претставено со глаголскиот прилог. Овде, станува збор за нецелосен наслов затоа што глаголскиот прилог обично заменува глагол/прирок во една дел-реченица и ги сведува двете дејства под заеднички подмет. Ваквата употреба на глаголскиот прилог не е правилна зашто не може да се определи на што се однесува. Според тоа, треба да се избегнуваат ваквите наслови кои даваат нецелосна информација за веста што ја пренесуваат.

4.2. Прости глаголски форми

4.2.1. Сегашно време. Основното значење на сегашното време е да прикаже настани или случувања што се случуваат во моментот на

³Насловите се предадени така како што се наведени во оригиналниот извор. Пропустите во нив не се коментираат.

зборувањето. Оваа употреба на сегашното време во насловите воопшто не се забележува затоа што дејството што е претставено со глаголот треба да се случува во моментот на зборувањето. Како што објаснува Конески (2004: 413), тешко е да се определи сегашноста бидејќи дејството што се случува сега, со секој нов момент станува минато, а истовремено зафаќа и дел од иднината. Оттука, според него, не може да се зборува за апсолутна сегашност кај глаголот. Најдобра илустрација на овие зборови на Конески (2004) е насловот: *Српскиите граѓани гласаат на референдум за промена на Уставот* (PCE, 16.1.2022). Самиот факт дека сегашното време се образува од несвршени глаголи дава информација дека дејството е во одвивање. Тоа е, најверојатно, и причината поради што е почеста употребата на вторичните значења на ова време. Вторичното значење минатост на сегашното време се забележува во два наслови: *Владата повторно преку буџетски средства плаќа најскапата петлинска енергија, обвинува Мишева* (Скопје1, 15.1.2022); *Функционираат вработените ноќни линии на ЈСП Скопје* (Нетпрес, 16.1.2022). Поголем е бројот на примери во кои се среќава сегашно време со вторично значење идност: *Пред Нова година почнува 6. сезона на „Преслав“* (Кајгана, 29.11.2021); *ОН бара над 4 милијарди долари помош за Авганистан* (Канал 5, 11.1.2022); *Нора Шаќири до Спешноста: Ирена ние се злегаме на суо* (Република, 16.1.2022); *Вирусолог од Србија: Омикрон веројатно води до крај на коронавирсот* (Бизнис Вести, 17.1.2022). Во некои наслови се јавува колебање во определбата на вторичното значење на формите на сегашното време: *Нов Зеланд воведува нова стравежија за одбрана од коронавирсот: „семафор“* (МКД, 22.11.2021); *Властите во Калифорнија предлагаат иницијатива да се вакцинираат без согласност од родителите* (makfax, 21.1.2022). Од една страна, може да се сфати дека глаголите *воведува* и *предлагаат* го претставуваат минатото неопределено време и ги имаат формите *вовела* и *предложиле*. Од друга страна, пак, може да се сфати дека истите овие глаголи се јавуваат во формите на идното време *ќе воведат* или *ќе предложат*. Затоа, кај овие примери треба да се прочита целосно статијата, а не само насловот, за да се утврди дали вторичното значење на глаголот во сегашно време е минатост или идност. Што се однесува на вторичните значења севременост, повторливост и готовност, тие не се забележани во ексерпираниите примери. Од наведеното се гледа дека во насловите, сегашното време, главно, се употребува за минати и идни дејства, што се согласува со истражувањето на Бајбер и другите (1994) кои укажуваат дека сегашното време се употребува за минати, идни и хабитуални дејства со цел поживо да се претстават настаните.

4.2.2. Минато определено несвршено време. Основното значење на минатото определено несвршено време е да изразува дејства што се случуваат во минатото. Станува збор за дејства што не се целосно завршени и за дејства што се засведочени од зборуваачот, а тоа значи дека лицето го предава дејството како факт, односно како очевидец на настанот (Конески, 2004: 426). Во своето основно значење, ова време се јавува во примерите: *Русија лансираше ушито една хиперсонична ракета* (МКД, 29.11.2021); *Новиот сој Омикрон бил иприсушен во Европа порано од што се мислеше* (СДК, 30.11.2021); *Охрид подготвен за Водици, се чистеше езерото и се украсува градој* (24, 16.1.2022); *Андонова стрелаше за победа над Реал Сосиедад* (Слободен печат, 13.2.2022); *Скандал: Мајката на Фоден се шееаше со навивачите* (Спортски, 20.2.2022); *Бауинсџа-Аџуи триумфираше во Доха за десеттиот трофеј во кариерата* (gol.mk, 20.2.2022); *Баерн се загреваше едно полувреме, ја го распури Гројсер Фирш* (ВИДЕО) (Дерби, 20.2.2022). Вторичните употреби услов, заповед, повторливост и готовност не се забележани во ексцерпираните примери. При употребата на глаголските форми во ова време, имајќи предвид дека тие означуваат продолжителност на дејството, тешко може да се определи временскиот отсек за нивното вршење, па, како што вели Конески (2004: 427), од другите зборови може да се дознае временскиот период на вршење на дејството. Така во примерот: *Охрид подготвен за Водици...* од формата *Водици* поблиску се определува временскиот отсек на чистењето на градот, во насловот: *Бауинсџа-Аџуи...* формата *Доха*, исто така, попрецизно го определува временскиот отсек на триумфањето итн. Иако во дел од примерите е јасно дека пишуваачот не е сведок на дејството, тоа се предава како засведочено, што е забележано уште во истражувањата на Минова-Ѓуркова (2003) за функционалните стилови, но и претходно во истражувањата на Конески (2004). Според тоа, може да се констатира дека предавањето на дејството како засведочено продолжува да биде една од морфолошките карактеристики на насловите во македонскиот јазик.

4.2.3. Минатото определено свршено време. Ова време во своето основно значење се користи за дејства што се завршени и засведочени во еден определен момент во минатото од зборуваачот и се образува од свршени глаголи. Конески (2004: 423) потенцира дека со ова време се предава целосно завршено дејство, но не како прекажано, туку како засведочено. Со помош на минатото определено свршено време се претставува глаголското дејство како видено, односно како преживеано и во најголем број примери ова време се јавува во основното значење: *Селма Хаек доби звезда на Пајтекајта на славните* (Fashionel, 22.11.2021); *Сојузот на Сара Џесика Паркер убил мајка и*

ќерка Мејџу Бродерик **одзеде** два животи, а еве што се случи! (porama.mk, 22.11.2021); Извршниот директор на Твиџер **поне** осќавка (21 ТВ, 29.11.2021); Српската влада **џи замрз**на цените на основните **џ**рхранбени **џ**родуќии (360степени, 30.11.2021); Во Усје **џ**очна засадувањето на 1.200 аризонски **џ**емпеси (24 инфо, 30.11.2021); Реал Магрид **џо одговори** џрвото **џ**олемо засилување, Ридџер **ке биде** нов „крал“ (Слободен печат, 26.12.2021); **Заџина** ММА борец, **собираат** џари за **неџовиот џоџреб** (Вечер, 26.12.2021); **Присџиџна** **извештајот** за **џожарот** во **модуларната** болница во **Тешово** (21 ТВ, 17.1.2022); „Пакловид“ – **моќен лек** и **џроштив** омикрон, **џ**рисџиџна во Србија: **Кому е** **наменет**? (Вечер, 8.2.2022); **Нешто** многу **убаво**, **џејачот** Белов, на **својот** 35. **роденден**, **одби** ќерка! (Вечер, 8.2.2022); (Видео) **Бил Гејтс** **најиша** **книџа** за **џоа** **како да се сџречат** во **иднина** **нови џандемии** (Репортер, 9.2.2022). И во дел од овие примери, пишувањот **реално** не е **сведок** на **дејството**, но, сепак, се поставува во **позиција** на **очевидец** на **настанот** и го **предава** глаголското **дејство** како **набљудувано**. Како и во примерите со глаголите во минато определено несвршено време, и во овој случај, предавањето на **дејството** како **засведочено** е **карактеристика** на **насловите** во **македонскиот јазик**.

Се забележуваат и **наслови** како што се: **Ковачевски џо одсќави** **џредлоџот** со **новите** **министри** во **Собранието** (24, 11.1.2022); **Владаџа џо разреш**и Бучковски: **Му блаџодариме** за **сите** **анџажмани** со **кои џридонесе** **одржување џриџаџелски** **односи** со **Буџарија** (Press 24, 11.1.2022), во кои може да се претпостави дека **пишувањот** е **сведок** на **дејството**, односно **присуствувал** кога биле **извршени** глаголските **дејства**, но не може со **сигурност** тоа да се **потврди**. Вторичните **значења** **услов** и **идност** не се **среќаваат** во **примерите**.

Во однос на **простите** **лични** глаголски **форми**, се забележува **нивна комбинација** во **еден** **наслов**. **Комбинацијата** на **сегашното** **време** од **свршени** глаголи и глаголи во **минато** определено **свршено** **време** како **прости** глаголски **форми** се **среќава** во **насловот**: **Бил Гејтс** **најиша** **книџа** за **џоа** **како да се сџречат** во **иднина** **нови џандемии** (Репортер, 9.2.2022). **Комбинацијата** на **глаголот** во **минато** определено **свршено** **време** и **вторичното** **значење** **минатост** на **сегашното** **време** се забележува во **насловот**: **Владаџа џо разреш**и Бучковски: **Му блаџодариме** за **сите** **анџажмани** со **кои џридонесе** **одржување џриџаџелски** **односи** со **Буџарија** (Press 24, 11.1.2022). **Комбинацијата** на **глаголот** во **минато** определено **свршено** **време** и **вторичното** **значење** **идност** на **сегашното** **време** се забележува во **насловот**: **Заџина** **ММА борец**, **собираат** **џари** за **неџовиот џоџреб** (Вечер, 26.12.2021), а само во **еден** **наслов** се забележува **комбинација** на **вторичното** **значење** **минатост** на **сегашно** **време** со **минато** определено **несвршено** **време**:

Охрид погдошвен за Воџици, се **чистеше** езерото и се **украсува** градош (24, 16.1.2022). Во насловот: „Тома“ и „Гучи“ ја **врашшја** публикашша во кино салишше: **Носшлалшја** за филм **шледан** на **шолемо** илашшо сешак **шосшшоу!** (Слободен печат, 29.11.2021), покрај формата на минато определено свршено време, се употребува констатацијата како вторичното значење на сегашното време.

Според наведеното, може да се заклучи дека сегашното време се јавува во своите вторични значења, најчесто минатост и идност, а минатото определено свршено и несвршено време се употребуваат во своите основни значења.

5. Заклучок. Ова истражување несомнено потврдува дека во насловите на електронските медиуми, во однос на простите нелични форми, поретка е употребата на заповедниот начин и во својата основна и во вторичните значења, па во таа смисла насловите во македонскиот јазик имат сличности со насловите во англискиот јазик. Од истражувањето се гледа дека глаголската именка станува важна алатка за кондензација на информацијата и е карактеристика специфична за македонскиот јазик. Во однос на простите лични форми, секако, е оправдана поголемата употреба на вторичните значења на сегашно време, особено на идното, зашто, како што веќе се спомена, многу тешко е да се „фати“ сегашноста ако се знае дека со секој нов момент, дејството што се случува „сегашно“ станува минато, а истовремено зафаќа и дел од иднината. Минатото определено свршено и несвршено време се употребуваат во своето основно значење затоа што пишувачот мора прво да дознае одредена информација, па подоцна и да ја пренесе, што, на одреден начин, ги прави сите информации случени во одреден момент од минатото. И во однос на дистрибуцијата на простите глаголските форми, насловите во македонскиот покажуваат сличности со насловите во англискиот јазик. Предавањето на минатото дејство (несвршено и свршено) изразено со овие две времиња како засведочено продолжува да биде една од карактеристиките на насловите во македонскиот јазик.

Литература/References:

- Allan, Stuart. (2004). *News culture*. London: OUP.
- Bell, Allan. (1991). *The Language of news media*. Oxford and Cambridge, MA: Blackwell.
- Biber, Douglas, Johansson, Stig, Leech, Geoffrey, Conrad, Susan, Finegan, Edward. (1999). *Longman grammar of spoken and written English*. London: Pearson education limited.
- Corbin, Juliet, Strauss, Anselm. (1990). Grounded theory research: procedures, canons and evaluative criteria. *Qualitative sociology*, 13(1), 1–19.
- Cotter, Colleen. (2010). *News talk: Investigating the language of journalism*.

- Cambridge: CUP.
- Chodurová, Karina. (2010). *Distribution of tenses in newspaper language*. Tomas Bata University in Zlin. Faculty of humanities. Bachelor thesis, <https://bit.ly/2TzvvBq>, 15.2.2020.
- Creswell, Ward, John. (2009). *Research design: qualitative and quantitative approaches*, 3rd ed. University of Nebraska: Sage.
- Crystal, David. (2003). *A dictionary of linguistics and phonetics* (5th edition). Oxford: OUP.
- De B. Clark, M. Caroline. (2007). *Views in the news, a textbook*. LED: Edizioni universitarie.
- Dor, Daniel. (2003). On newspaper headlines as relevance optimizers. *Journal of pragmatics*, 35, 695–721.
- Glaser, Galland, Barney, Strauss, Leonard, Anselm. (1967). *The discovery of grounded theory. Strategies for qualitative research*. USA: Aldine transaction.
- Halliday, Alexander, Kirkwood, Michael. (1985). *An introduction to functional grammar*. London: Edward Arnold.
- Harding, Thomas, Whitehead, Dean. (2016). Analyzing data in qualitative research. In: Schneider, Z. & Whitehead (eds.), *Nursing and midwifery research: methods and appraisal for evidence-based practice*, 5th ed., ch. 8. Elsevier.
- Isani, Shaeda. (2011). Of headlines & headlines: Towards distinctive linguistic and pragmaticgenerativity“. *ASp*, 60, 81–102.
- Kahlke, Marie, Renate. (2014). Generic qualitative approaches: pitfalls and benefits of methodological mixology. *International journal of qualitative methods*, 13(1), 37– 52.
- Keeble, Richard. (1994). *The Newspapers handbook*. London: Routledge.
- Kolodzy, Janet. (2006). *Convergence journalism. Writing and reporting across the news media*. Lanham.
- Lincoln, Sessions, Yvonna, Guba, Gotthold, Egon. (1985). *Naturalistic inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Metcalf, Allan. (2013). The grammar of (newspaper) headlines published in the newspaper *The chronicle of higher education*“, <https://bit.ly/2t2JXpW>, 21.7.2020.
- Mason, Jennifer. (2002). *Qualitative researching*, 2nd ed. London: Sage.
- Moe, Sandar. (2014). A brief study on the language of newspaper headlines Used in *The new light of Myanmar*“. *Hinthada University research journal*, 5(1), 82–92.
- Morse, Margaret, Janice. (2011). Molding qualitative health research. *Qualitative health research*, 21(8), 1019–1021.
- Paltridge, Brian. (2012). *Discourse analysis: an introduction*, 2nd ed. Bloomsbury publishing plc.
- Prášková, Eva. (2009). *Grammar in newspaper headlines*. Bachelor paper. Pardubice: University in Pardubice, Faculty of arts and philosophy, 2009. <https://bit.ly/2DHdKeG>, 4.6.2020.
- Ward, Mike. (2002). *Journalism online*. Elsevier science ltd., Oxford: Focal press.
- Thomas, Robert, David. (2006). A general inductive approach for analyzing qualitative evaluation data. *American journal of evaluation*, 27(2), 237–246.

- Weir, Andrew. (2009). *Article drop in English headlines*, <https://bit.ly/2Tnys8o>, 25.10.2020.
- Van Dijk, Teun, Adrianus. (1998). *News as discourse*. Hillsdale: Lawrence Erlbaumassociates publishers.
- Znamenskaya, Anatolevna, Tatiana. (2004). *Stylistics of the English language. Fundamentals of the English course*. М: Едиториал, УРСС.
- Šipošová, Alena. (2011). *Headlines and sub-headlines: tense, modality and register*. (Based on Discourse Analysis of the British Tabloid *The Sun*). Masaryk University, Faculty of arts. <https://bit.ly/2FYfnoi>, 25.10.2020.
- Zheng, Chang. (2017). English newspapers as specimen: A study of linguistic features of the English newspapers in the 20th century from historical linguistics. *Studies in literature and language*, 14(1), 22–27. <https://bit.ly/2Xuw6KL>, 24.10.2020.
- Груевски, Томе. (2011). *Култура на зовор*. Скопје: Студиорум. [Gruevski, Tome. (2011). *Kultur ana govor*. Skopje: Studiorum] (in Macedonian.).
- Електронски Толковен речник на македонскиот јазик. [Elektronski Tolkoven recnik na makedonskiot jazik] (in Macedonian.).
- Јанушева, Виолета. (2019). Синтаксата на насловите во електронските медиуми во македонскиот стандарден јазик. *Современа филологија*, 2 (1), 59–79. [Janusheva, Violeta. (2019). Sintaksata na naslovite vo elektronskite medium vo makedonskiot standarden jazik. *Sovremena filologija*, 2 (1), 59-79. (in Macedonian.).
- Конески, Блаже. (2004). *Грамајтика на македонскиот литературен јазик*. Скопје: Детска радост. [Koneski, Blazhe. (2004). *Gramatika na makedonskiot literaturnen jazik*. Skopje: Detska radost.] (in Macedonian.).
- Минова-Ѓуркова, Лилјана. (2003). *Стилистика на современиот македонски јазик*. Скопје: Магор. [Minova-Gjurkova, Liljana. (2003). *Stilistika na sovremeniот makedonski jazik*. Skopje: Magor.] (in Macedonian.).
- Тантуровска, Лидија. (2010). Употребата на интерпункциските знаци во насловите од печатените медиуми. *Зборник од Меѓународниот македонистички собир* (2008, 365 – 376). Скопје: Филолошки факултет. [Tanturovska, Lidija (2010). Uptrebata na interpunkciskite znaci vo naslovite od pechatenite medium. *Zbornik od Megjunarodniот makedonistichki sobir* (2008, 365 – 376). Skopje: Filoloshki fakultet.] (in Macedonian.).